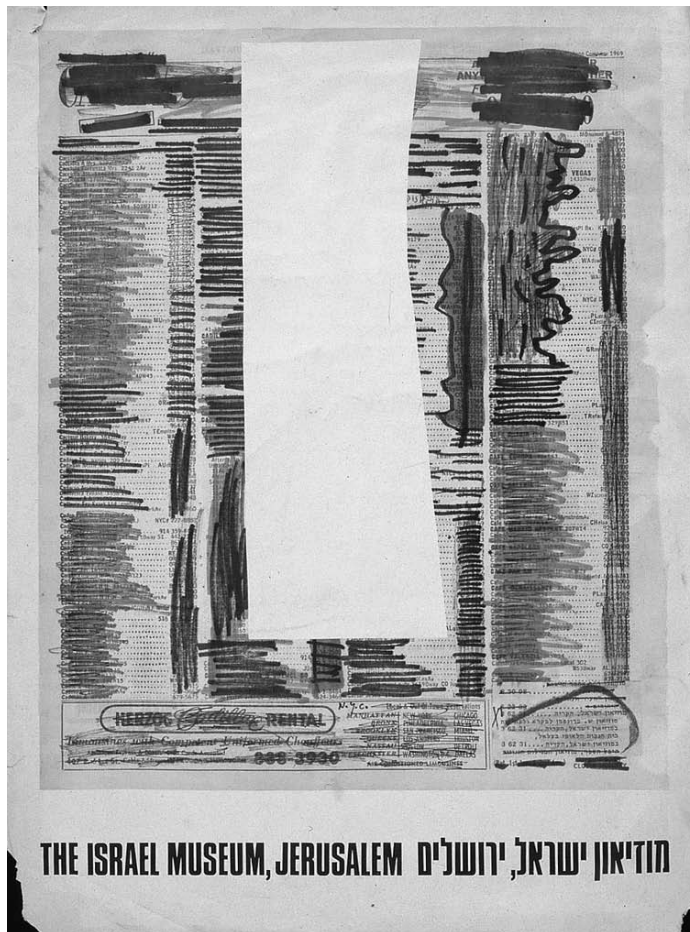

Mezei András

Nem értette

*Egyetlen kiutatok van innen – mondta
az SS-orvos –, a kéményen át. Amikor pedig
Eichmann megláthatta Izraelt
az üvegburából Jeruzsálemet, nem értette,
hogy mi a halál, ha nem a gáz, nem a tűz,
nem értette, hogy mi volt a füst, a kémények
mire szolgáltak, ha több kijárata is van
a halálnak, akkor hát mi volt a „végső megoldás”?!
Ha Izrael népe él! Ha a hatmillió egyetlen
emberben is megszületett Isten fiának.
Mi a tömeg? És mi az, hogy Halljad Izrael,
az Örökkévaló a mi Istenünk, az Örökkévaló
egyetlenegy!*

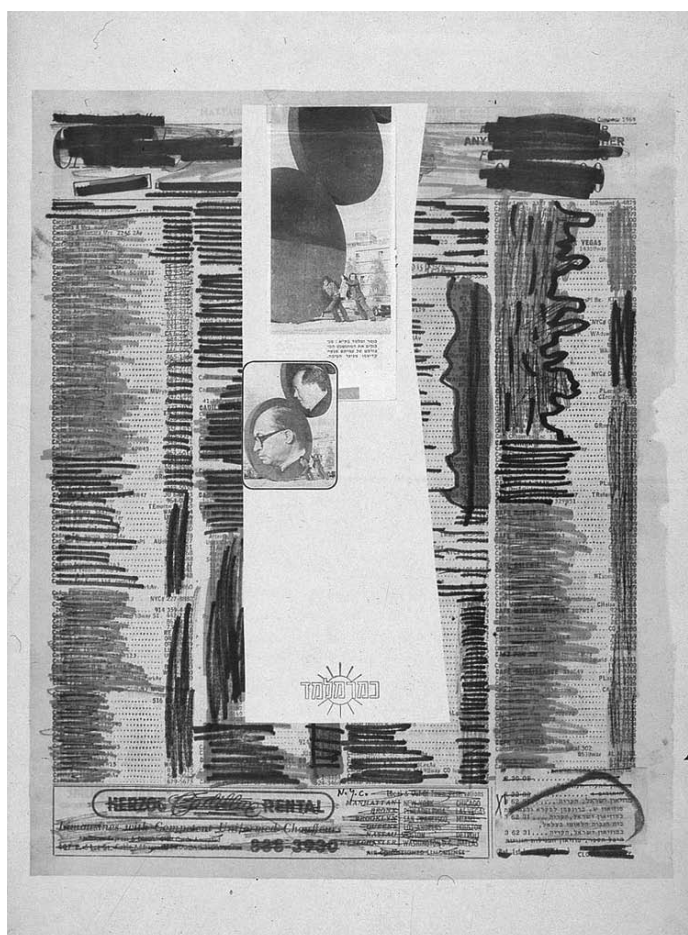
Menashe Kadishman: Telefonkönyv-sorozat (1970-es évek)

Elszakadás

*El innen, hol a lágerből
visszatérőt emberi jó szó
nem fogadta, csak a zsidózó:
„te is pusztultál volna ott!”*

*Hát mentem én, ki nem csalódtam.
A bosszú nem foglalkoztatott.
Hazamentem az idegenbe:
anyáméból apanyelvembe.*

*Árpádéból Ábraháméba.
Az e-zésből a torokhangokba.*

Menashe Kadishman: Telefonkönyv-sorozat (1970-es évek)

Auschwitz után nem sokkal

*Lavór vizet, ha kaptam,
abban megmosakodtam,
febéreneműm kimostam,
a szobát feltöröltem
vizes ronggyal, s az egy-két
litérnyi maradékkal
virágaim öntöztem.*

*A Negev-sivatagból
a rózsát kineveltem.
Jákob földjéből szemem
éhségét jóllakattam,
s az első esőcseppben
szívemet kimosdattam.*

Ráchel

*Nincs más vigaszom, Ráchel, mint a te
bibliabeli arcod, a gyönyörű,
mert százezer gyümölcsfa ontja szirmát
körülötted a dombon, s gyapjasan zöldell a fű.
Te itt megálltál. A puszta halottjaihoz bű
visszatérő. Településeden vérvörös
rozdaszemenként áll egybe újra az egykori
állami vaságy. A sátorponyva napszítta,
foszlott szálai szállnak az emlékezetbe.
Arcod gyűrődéseiből te magad hajtogatod ki
Hanita fehér sátrait, Ráchel, mert szép a tábor,
mely ide Dvirbe, a pusztába telepedett.
Talpad alatt a sziklák üregeiben a csontok
boldogok, mert medencecsontból kinöttek
Izrael fiai újra. Auschwitz-i monalizamosolyod
visszfénye áttetszik ide, s ama hatmillió
tenyér tűzbe és füstbe forduló sorsvonalának
minden recéje arcod méltóságába költözött.
S ötven év után sátrad cöveke te magad lettél.
Annak oszlopa, vászna, zsinege.
Ötezer gödröt ástál, ötezer almafacsemetét
ültettél, s ötezer kanna vízzel lépnek
a kibuci lépcsőzetek. Lábadat maguk emelik.*

*Telis-teli kék éggel ez a liget, színiültig,
virágzása a te menyasszonyrubád,
mert Jákobodban kiválasztottad a sziklát,
melynek erőssége te magad lettél.*

Nincs más felelet

*Tel-Aviv, Haifa, Jeruzsálem megállóiban nincs
más felelet, mint a tengerpart tömött strandja,
a csipkeverő hullámok ostromában lengő
part menti menyasszonyfátyol, a szél és
a tenger ereje, a Dizengoff teljes bosszán
a kávé illatát kínáló fénytől lucskos
asztalok, székek rengetege. A dal: „Milyen jó!
Mily kellemes, hogy együtt ülünk újra, mi
testvérek...” – A szélzaggatott testrészek,
véres húsdarabokat egybetemető bitek,
fájdalmaiban is tánc a Tórával. Menyegző. Ének:
Mi megismertük szelíd lépcsőidet, Jeruzsálem –
zengik –, melyeken lefelé menet is emelkedünk.
Talpunktal talpak üzenetei érintik. Évezredek
gyűrődnek bőrünk recéiben.
Qumrán barlangjainak szárazulataiba
szív le bennünket az idő. Lépiünk
Jeruzsálem lépcsőin föl, le mindenütt, hol a lélek
izomzatára szabott mértéket Jeruzsálem, Ő lépteti
meg velünk lépcsőivel, mely kétezer év
bolyongásaiból e népet kiemelte: Varsóba, Vilnába,
Auschwitzba velük nem szakad le. – De lelebeg
róla a dal a madarak alvóbelyeire
alkonyatkor, és örömmujongással ébrednek
Jeruzsálem madarai, mert ősapák torokhangjával
szakad fel alattuk a piac, frissen sült pita
illatára nyújtózik s kel fel a férfi. Utcák
hálói ránganak, tülkölve torlódnak
a mindennapi megváltás ígéretével ébredő
forgalom –, az alacsony padlós autóbuszok
rám্পáira a munkába igyekvők rálépnek újra.
Minden robbantás után a következő busz beáll
a megállóba, mintha nem történt volna semmi.
– A fojtó kipufogógáz emlékét kinek is jutna
eszébe, gondolatban is visszavezetni Európa
utastereibe? –
Rám্পáról rámpára lépve jutottak ide.
Nincs más helyük e kívül. – Ennyi. A vonulásnak
nincs vége. Nincs a gonosznak kiterjedése:
gyorsan temet, s vágy hosszán élni ott
Izrael népe.*